

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 90 K, na $\frac{2}{3}$ strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 10. V Ljubljani, 15. julija 1914. Letnik XXXI.

Obseg: † Nadvojvoda Franc Ferdinand in vojvodinja Sofija Hohenberška. — K vzreji mlade govedi. — Pridelovanje hrena. — Plevel. Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inzerati.

Nj. c. in kr. visokost
nadvojvoda-prestolonaslednik ter njega soproga
vojvodinja
FRANC FERDINAND **Sofija Hohenberška.**

Grozna usoda je zopet zadela našo avstrijsko vladarsko hišo, v neskaljeni sreči živečo obitelj in vse zveste državljane obširne naše monarhije. Zločinska roka je 28. junija t. l. po dovršenih velikih vojaških vajah v Bosni zavratno umorila v Serajevem prestolonaslednika in nado naše Avstrije nadvojvodo FRANCA FERDINANDA ter istočasno njega preblogo soprogo vojvodinjo SOFIJO HOHENBERŠKO, ki je bila vzor žene in matere.

Prestolonaslednik velike države, ponos in nada naše vojne armade, mož z nenavadno vladarsko silo, ki je dobro vedel, da bodoča slava naše stare monarhije sloni na zvesto udanem kmetijskem stanu in ki je bil od Boga izvoljen, ta stan močan in blagostojen ohraniti, je postal žrtev nezatne, zavratne samokresne krogle! Nihče ne ve kaj nam prinese bodočnost, a eno gotovo vemo, da smo izgubili mogočnega zaščitnika kmetijskega stanu, ki je kot praktičen kmetovalec skozinsko poznal naše težnje in važnost kmetijskega stanu, ki je najvažnejši državo ohranjujoči stan. In s soprogom je preminula njegova zvesta zakonska družica, ki jo je pridobil po težkih bojih, ki ga je svojčas smrti otela, ki mu je potem vedno ob strani stala in je sedaj z njim tudi v smrti združena. Grozna je usoda, če zmagovalec na svojem cilju mora podlež brezmejni podlosti. V tej veliki nesreči je edina tolažba pravičen Bog, ki kaznuje in ki vsako zlo more izpremeniti v blagoslov, da hudobni naklepi ne praznujejo slavlja svoje peklenke zmage.

Storjen zločin je grozen; z nepopisnim gnevom ga obsoja cel kulturni svet in vsak posameznik, zlasti pa vsak Avstrijec in ni ga avstrijskega državljana, ki ob došli pretresljivi vesti ni mislil in našega presvetlega cesarja, kteremu usoda ni prizanesla vrhu vseh nesreč doživeti še to novo grozno nesrečo.

Ob zatvorjeni rakvi v smrti združene prestolonasledniške dvojice se dvigajo proti Bogu iskrene molitve za umrli cesarski visokosti, človeško srce utriplje od žalosti in sočutja za njih uboge osirotele otroke, ki so na tako žalosten način izgubili svoje ljubeče stariše, ne da bi se mogli tolažiti, da so umirajočim zatisnili oči, a nam vsem bodi tolažba v teh za Avstrijo tako žalostnih dneh oseba našega modrega vladarja

presvetlega cesarja FRANCIŠKA JOŽEFA I.,

ki je znal s svojo modrostjo prebiti najopasnejše čase in bo gotovo tudi sedaj znal premagati vse težkoče in bo skrbel, da ostane naša staroslavna Avstrija na veke slavna in močna, zavetišče zvestim državljanom in strah sovražnikom!

K vzreji mlade govedi.

Odstavljanje telet je pri nas vobče prezgodno in skoraj brez prehoda. Kadar mislijo tele odstavi (navadno prezgodaj), ga spuščajo nekaj dni bolj poredko h kravi in še ne dovolj vajeno na novo krmo, ki je popolnoma drugačna kakor prej uživano mleko, privedejo k jaslim, ki so navadno vedno previsoke in imajo še tiste proklete gare za seno, pa mu vele: Žri ali pogini!

Navadno tele ne pogine, pač pa ob neprimerni krmi počasi živetari, se ne razvija, prično se razvijati napake vnanje oblike in notranjih lastnosti, tele najprej shujša do kosti, potem se slednjič vendar privadi na drugačno krmo in se zopet nekoliko poredi, četudi je rast silno zastala. Starokopitni živinorejec pa modruje: Dokler ne gre mlečno meso s teleta, se ne prične rediti. Dajte takemu živinorejcu tele od najboljše krave, zaskočene po najboljšem biku, ki z veliko silo podeduje svoje dobre lastnosti na zarod, pa bo vendarle vzredil v enem letu malovreden, zamrl nestvor z vdrtim hrbtom in z velikim, visečim trebuhom!

Tele je že med sesanjem vaditi na drugo, zlasti na suho krmo, da potem, ko je odstavljen, ne le prav nič ne shujša in v rasti ne zaostane, temveč se naprej dobro in hitro razvija.

Naša prehitro in skoraj brez pravega prehoda odstavljen teleta pa ne dobivajo v tem velpomembnem času primerne krme, kajti seno se jim polaga, ki ni zanič, včasih celo rezanica, nad vse potrebnih močnih krmil po malo ali nič.

Teleta dobivajo od neprimerne sena celo pa od slame, navzlic dodanim močnim krmilom vendarle velike trebuhe. Velik trebuh je pa pri teletih, kadar se morajo razvijati, zelo opasna reč. Velik trebuh preprečuje dobro razvijanje in obokanje reber, kertežak in velik trebuh rebra trajno dol vleče (glej pod. 51. in 52.). Pri neprimernem krmiljenju se tudi kosti, kite in mišice ne morejo razvijati, in če ni močnih krmil, n. pr. ovsa, ki predvsem pospešuje tvorjenje krvi in razvijanje mišic, in otrobov ali lanenih tropin, ki zaradi svoje vsebine fosforovokislega apna pospešujejo rast kosti, potem se hrbet pošine in lega okostja se zverži.

Velike in težke trebuhe pa dela tudi prerediti, netočno in premočno napajanje z vodo. Edino pravilno je tisto napajanje, da dobi žival vode, kadar in kolikor hoče. Taka žival ni nikdar žejna in se zato nikdar vode v preobilni množini ne nažlampa.

Prve posledice vsemu temu so mlade zamorjene živali z velikimi, visečimi trebui,

z vdrtimi hrbti, z ozkimi prsi, s strmimi pleči in s tankimi nogami.

Druga posledica so razširjena in ohlapna prebavila, ki delajo odraslo žival neješčo, ki potrebujejo za nasičenje nepri- merno velikih množin krme, ki se pa slabo prebavlja in zato gospodarsko slabo porablja.

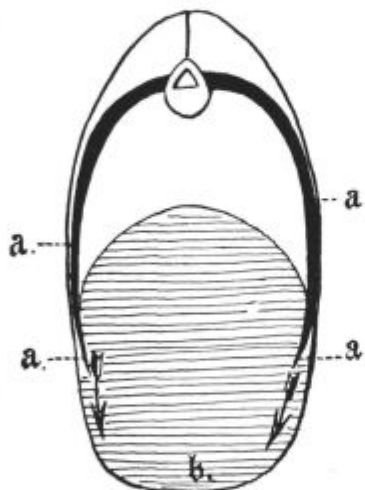
Trdim, da je naše seno slabo! Slabo pa ni zaradi naših tla ali podnebja, temveč zaradi nepravilnega pripravljavanja. Torej zaradi naše krivde! Pri nas se seno splošno prepozno kosi; čim pozneje se kosi, tem bolj izginejo iz njega važne beljakovine in druge dušičnate hranilne snovi, in istotako izgine fosforova kislina. Prav zgodaj pokošeno seno, polno beljakovin, amidov in fosforove kisline, je za odstavljen teleta in za mlado goved močno in edino pravo krmilo, dočim je pozno pokošeno seno malo ali nič več vredno kakor slama, ki prebavila le širi ter slabi in nezadostno prehranjuje mlado goved.

Goved je žival, ki je ustvarjena za uživanje zgolj rastlinske krme, v prvi vrsti zelene in suhe klaje; njen sestavljeni prežvekovalni želodec je silno sestavljene narave in njeno prebavljanje in presnavljanje ni tako preprosto, kakor se je doslej mislilo. Sedaj vemo, da mora biti prehranjevanje govedi v marsičem drugačno, kakor so nas učili starejši praktiki in teoretiki. Dobre

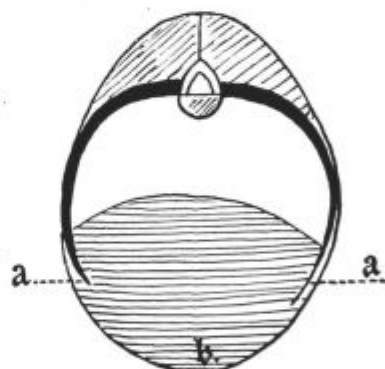
mlade zelene klaje (kakor se zlasti dobiva na paši) in dobrega sena iz mladih pokošenih krmskih rastlin, ki so polne beljakovin, amidov in fosforove kisline, nemorejo pri vzreji telet niti druga močna krmila tako nadomestiti, dabi bilo uspevanje mlade govedi zadostno.

Vsa žival obstoji iz udov in organov, narejenih iz kosti, raznovrstnega mišičevja itd. Vsak del živali

zase je narejen iz tkanine, in raznovrstne tkanine v živalskem telesu so zopet sestavljene iz neštevilnih samostalnih celic. Celica je torej najmanjši osnovni organ živalskega telesa. Celice se razmnožujejo, in to razmnoževanje dela rast živine. Meso (mišice) je sestavljeno iz vlaken, obstoječih iz celic. Debelost teh vlaken je omejena, ne pa njih množina. vlakna se razmnožujejo tem potom, da se razcepijo in se delajo nova vlakna. Razmnoževanje, t. j. rast mišic (mesa), se pa pri sesalcih vrši poglavito skoraj le v mladosti, in zato izvira odtod praktično pravilo živinoreje: **Skrbi za rast govedi v mladosti, pozneje je vsak trud zaman.** Proti temu pravilu se pri nas z gori navedenimi napakami pri vsej govedi greši, zato vzredimo prvo leto govedo, ki ni veliko več vredno kakor štiritedensko odstavljen telet, ki iz njega tudi pozneje nič prida ne more biti. Od števila tvorečih se celic, ki jih vsebuje žival, je odvisna njena gospodarska vrednost, a te celice se stvorijo v zadostni množini le v mladosti, in sicer le pri pravilni vzreji.

Podoba 51. Rebra se dol vlečejo, ker je trebuh nabasan s slabo krmo. a rebra, b trebušna koža.

Podoba 52. Lepo vložena rebra pri primerno napolnjenem trebuhu s tečno krmo. a rebra, b trebušna kost.

Naloga umne živinoreje bodi, iz novorojene živali hitro vzrediti pravilno oblikovano govedo z najboljšimi notranjimi lastnostimi, ki vsled v mladosti narejenih obilnih celic more dajati največji gospodarski prid.

Tega pravila pa naši gospodarji večinoma ne poznajo, še manj pa pojmiyo, zato pri nas o živinorejih ni govora; mi imamo pravzaprav le gospodarje, ki v svojih hlevih goved preživljajo brez pravega živinorejskega cilja.

Pridelovanje hrena.

Hren (*armoracia sativa*) je zelo dobičkonosna rastlina in bi se priporočalo, da se tudi pri nas v večji meri goji. V večji množini ga pridelujejo okoli Dunaja, v Šleziji, na Bavarskem, ampak največ se ga pridelava v okolici Kutne Gore na Češkem, zlasti blizu vasi Malína. Malinski hren je svetovno sloveč; pošiljajo ga daleč izven češke dežele. Slovi zlasti po svoji gladki debeli koreniki, ki je finega, nasladnega okusa. Enoletne korenike dosežejo dolžino 40 cm in debelost 6—8 cm.

Hren je večletna, podobno kakor gorčica križasto cveteča rastlina, ki rase divja na vlažnih tleh na travnikih, pri vodah itd.

S kulturo se je ta rastlina seveda primerno zboljšala in daje bolj močne, gladke korenike, ki vsebujejo sladkor, beljakovine in ostrodišeče hlapno olje, zaradi tega se ga rabi pri pripravi raznih jedi in v zdravilstvu.

Hrenove korenine so močne, globoko rastoče in se v globočini razcepljajo in razmnožujejo tako močno, da se da hren, kjer se je enkrat zaplodil, le težko zatreti.

Najrajše uspeva hren v solnčnih legah z ilovnato ali ilovnato peščeno zemljo, ki ni prevlažna in ima prodorno spodnjo plast. V suhi legi in lahki zemlji ne rase rad in kmalo izmrje.

Čim toplejša je lega pri primerni vlagi, tem boljše kakovosti je pridelan hren.

V težki, mokri zemlji, kakortudi v peščeni suhi zemlji daje hren korenine hudo pekočega okusa, v plitvi zemlji obenem zelo tenke korenine.

Za pridelovanje hrena je treba torej dobre, globoko obdelane, ne sveže pognojene, ampak dobro izgnojene, na kaliju in fosforu bogate zemlje.

Čim vlažnejše je podnebje, tem bolj lahka je lahko zemlja in naopak.

V okolici Malína na Češkem, pridelujejo hmelj v večletnih hrenovnicah, ki jih napravljajo na njivah z močno, dobro namešano, ilovnato peščeno zemljo.

Hrenovnica se lahko zasadi po vsakem poljskem pridelku, najbolje pa po takem, ki se mu je dobro pognojilo s hlevskim gnojem, n. pr. po kumarah, po zelju ali pa po pesi.

Če naj se hrenovnica zasadi po žitu, je poprej treba dobro z mešancem pognojiti. Potem se zemlja zorje 40—50 cm globoko in z brano prevleče in zravnata se z zaznamujočim plugom (črtalnikom) zaznamujejo vrste po 75—80 cm narazen. V vrstah se naredijo 70—75 cm narazen jamice, po 30—35 cm globoke in 15—20 cm široke.

V te jamice se polagajo matere korenike vodoravno in se pokrijejo s prstjo. Vse to delo se — če le mogoče — zvrši že jeseni.

Sadike (materne korenike ali matice) se režejo iz najlepših, ravnih, zelo gladkih korenik srednje debelosti v dolžini kakih 10 cm.

Spomladi, meseca maja, ko hren iz zemlje požene, se hrenovnica okoplje, da se plevel uniči. Avgusta meseca je hren v mladih hrenovnicah navadno že popolnoma razvit in se sedaj drugič pleve in okopava in se pri tem trebi. To se dela na ta način, da se zemlja pri vsaki rastlini nekoliko odkoplje in se potem vsi poganjki, izvzemši enega, ki je najbolj močan, pazno odtrgajo.

Jeseni, meseca novembra, se hren izkoplje in se pri tem na mesto odmrlih matic podsajajo druge.

Izkopavanje je najbolj kočljivo delo ter zahteva pametnega in vajenega delavca. Treba je namreč s kopalnico odsekati koreniko kolikor mogoče globoko, ne da bi se ranila matica. Zlasti pazljivo je treba zvršiti prvo izkopavanje pri mladih nasadih. Tedaj se korenika odseka navadno le kakih 10 cm globoko, da se matica bolj okrepi.

Tik preden se prične korenine izkopavati se cima poreže in se porabi za krmo; zlasti prasiči jo radi jedo.

Izkopane korenine osnažimo in jih pustimo na zraku usahniti. Potem jih spravimo v klet, kjer ne zmrzuje in jih vlagamo v pesek.

Najbolje je hren takoj po izkopanju prodati. Če vidimo, da ne bomo jeseni ali pozimi hrena spečali, je bolje, da pustimo korenike čez zimo v zemlji in jih izkopamo zgodaj spomladi. Pri prodaji se navadno korenike sortirajo po debelosti in prodajajo v 2—3 kakovostih.

Starejše hrenovnice se spomladi meseca marca s kratkimi lopatami prerijejo (preštihajo), ne da bi se matice poškodovale. Pri tem se vsi nepotrebni koreninski poganjki izrijejo in odstranijo; pustijo se le najmočnejši. Jeseni se puščeni enoletni koreniki tik nad matico odsekajo in spravijo.

Dobro napravljena hrenovnica se drži 40—50 let in da na ha 30 do 40 q za prodaj sposobnih korenov. Seveda je treba vsako leto pri jesenski žetvi izmrle matice podsajati.

Kdor bi si hotel nabaviti pravega malinskega hrena fine kakovosti, obrne naj se na kmetovalca gosp. Zedníka v Malínu (naslov: g. Pavel Zedník, rolnik v Malíně, pošta Nové Dvory u Kutné Hory, Češka), ki mu bo gotovo dobro postregel. B. Skalický.

Plevel.

(Dalje.)

Med žitom rase dandanes nad 100 vrst raznih plevelov. Mnoge izmed teh rastlinic so bile tu že davno preje, nego je prišlo žito k nam. Mala rumena žoltica (rumeno ptiče mleko), rdečkasta in rumena mrtva kopriva, kurje zdravje, jetičnik in razne stoklase so se že davno počutile dobro na solnčnih krajih naše domovine, preden je še kdo sejnal pšenico in rž. Njihovi pradedje so se tu radovali in starali, dozorevali svoje seme in ga raztresali, zakaj bi ne smeli tega tudi njihovi potomci?

Razen teh plevelov, ki so kot praprebivalci dežele branili svojo posest proti priseljenemu žitu pa je stala ne daleč od naše ržene njive, ob bližnjem grmovju in na robu jarka še cela vrsta drugih gostov, došlih deloma iz daljnih krajev. Bili so junaški ostrožnik v modri suknji z ostrogo, kokalj in mak, plavica, osat in *

repinec, zvončica in regrat in še mnogo drugih. Rasli so v gostih gručah in imeli obilo semena. Vsaj je bila tudi zanje dobra letina, ker ljubi Bog da sijati svojemu solncu na dobra žita in hudobne plevela in deževati na pravične in krivične.

„Nas ne pride nihče žet in nihče nas ne spravi v skedenj,“ se zdajci oglasi regrat in strese sicer nejevoljno, toda oprezno svojo glavo, da ne bi seme izpadlo pred časom. „Toda kaj bo neki z brezštevilnimi našimi otroci?“

„Meni je tako tesno pri srcu, kadar to premišlujem,“ zastoka mak. „Tukaj stojim s tisoč semeni in ne vem kam ž njimi.“

„Poprašajmo rž, morda nam da moder nasvet!“ predlaga repinec.

In res storijo tako.

Toda ošaben je bil odgovor sebične klasnice.

„Da so le moji mali pri topli peči, za tuje se ne brigam. Toda toliko vam pa že svetujem: Ne mečite mi svojega neumnega semena na polje, sicer imate opraviti z menoj!“

Našim divjim znankam ta svet seveda ni veliko pomagal; celi božji dan so si ubijale glave, kaj bi jim bilo početi. Ko je solnce zatonilo, so pozaprlle cvetne glavice kakor ponavadi in podremale; toda celo noč jih je vznemirjala osoda semena v sanjah. Zjutraj pa so našle pot iz zagate.

Prvi je bil pokoncu mak. Previdno je odprl pod nekdanjo, sedaj obsivelo brazdo večje število luknjic na svoji plodni glavici, tako da je moglo pokukati ravno vzišlo solnčice naravnost na zibeljke malih njegovih semenskih detec. Potem pa je pomignil bolj skrivaje jutranjemu vetrcu, ki je bil ravno z rahlim šumom priigraval od bližnje hoste.

„Ljubi sosed!“ je prosil mak udano, „stori mi malo uslugico!“

„Prav rad!“ je odgovoril veter; „vselej sem vesel, kadar dobim kaj opravka!“

„Saj je le malenkost, kar želim,“ pravi mak. „Pretrsi me, prosim, enkrat pošteno in prerešetaj, da se raztrese moje seme daleč naokoli!“

„Z veseljem,“ je šepnil veter in že je letelo makovo seme na vse štiri strani sveta. Staro, suhljato steblo se je sicer pri tem ulomilo, toda mak si tega ni vzel posebno k srcu. Saj če je človek poskrbel za svoje otroke, potem je izpolnil svojo dolžnost na svetu in „basta“.

„Z Bogom!“ je zaklical veter in hotel dalje.

„Potrpi za trenotek!“ ga je vstavil mak. „Obljubi mi, da tega ne poveš drugim. Sicer bi vtegnili storiti tudi drugi po mojem zgledu in moje seme bi imelo potem premalo prostora.“

„Molčal bom kakor grob,“ je odvrnil veter in je popihal dalje.

„Pst, pst!“ ga pozove nenadoma modra zvončica. „Ali mi utegneš izpolniti čisto majhno prošnjo!“

„No, kaj bi pa rada?“ vprašuje veter.

„Samo to sem hotela prositi, da bi me malce pogugal. Odprla sem nekaj svojih loput in bi rada videla, da pridejo moja semena v širni svet. Toda ne pravi mi tega drugim, sicer bi me vtegnili posnemati!“

„Gotovo, gotovo!“ se je smehljaj veter! „nikomur ne povem ničesar.“ — In storil je svojo dolžnost pri zvončici in odbežal.

„Ljubi, preljubi veter!“ mu zdajci zakliče regrat. „Kam se ti mudi tako?“

„I, kaj pa imaš že zopet?“ vpraša veter.

„Nič posebnega. Le toliko ti rečem, letos je res težko nam, ubogim cveticam, spraviti pod streho vse seme; veš pa, da vsakdo vidi rad otroke dobro preskrbljene. Kaj da mislijo ukreniti mak in zvončica in uboga repinčeva mati, tega ne vem; toda jaz in osat sva sklenila zvezo in našla sva pameten izhod iz stiske. Če bi nama le še ti hotel podati en prstek v pomoč!“

„Štirje so torej že skupaj,“ je glasno pomislil veter in se ni mogel zadržati glasnega smeha,

„Čemu se pa smeješ?“ je vprašal regrat. „Videl sem pač malo popreje, da si se šalil in šepetal z zvončico in madamo makovo; toda če jima kaj črhneš o meni! — — — e, menda je bolje, da ti sploh ničesar ne razodenem.“

„Bog obvaruj!“ se je rotill veter; „mutast sem kot lipan v Bistrici. Le zaupajte mi svojo željo, cenj. gospod prijatelj!“

„Na svojih semenčkih, t. zv. rožkah sem dal napraviti majhne fine parazolčke (kodeljice, nastale iz lasaste čaše). Ne moreš si misliti zlepa mičnejše igracke. Treba ti je la malce pihniti vanje in moji solnčniki splavajo kvišku kakor palčkovi zrakoplovi in padejo na tla, kjerkoli hočeš. Ali mi napraviš to veselje?“

„I seveda, in še kako rad!“

In švignil je veter preko obeh sestričen iz družine košaric in odnesel njuno seme na polje.

Repinec je še premišljeval. Bil je, četudi iz bogate družine Kompozit (košaric) vendarle bolj zabite glave in zato ni mogel priti tako brž do odločilnega sklepa. Na večer tistega dneva pa je pridrvel zajec preko grmovja.

„Pomagaj mi! Skrij me!“ je cvilil. „Boltetov pes mi je za petami.“

„Kar skrij se tu notri v grmovju!“ je rekel repinec. „Te bom že skušal prikriti.“

„Sicer se mi ne zdiš ravno preveč pripraven za to,“ odvrne zajec; „toda sila kola lomi in si moraš pač pomagati kakor veš in znaš.“

In skrill se je v grmovje iz šipkovja in trnoljice, dočim je razprostrlo repinčevje pred vhodom svojo zaveso.

„V zahvalo poneseš par mojih semen na polje!“ je prosil repinec, odlomil nekoliko svojih glav in jih obesil zajcu na kožuh.

Kmalu na to prisopiha pes.

„Beži!“ je pošepetal repinec dolgoušču in z enim samim velikim skokom je bil strahopetni junak preko grma in sredi hoste rženih bilk.

„Ali nisi videl iti mimo zajca, prijatelj repinec?“ je poizvedoval Kanid in staričkovi psina je molel rdeči jezik iz razgretega žrela. „Čutim, da nisem več za naporen lov; na levem očesu sem popolnoma oslepel in nos ne najde več lahko sledu.“

„Videl sem ga,“ je odgovoril repinec, „in če mi storiš majhno uslugico ti tudi pokažem, kje da tiči.“

Kanid je bil z veseljem pripravljen in repinec mu je spustil par kaveljčastih glav in osivelo hrbtišče češ: „Odrigni si hrbet na poljski stezi, da se znebiš semena. Toda zajca ne išči tam; ravnokar sem ga videl teči v gozd.“

Pes se je očehal ob poljski ograji in seme je palo na njivo, pes pa je sopihal proti gozdu.

* * *

Prihodnjo pomlad je bila rž zrasla že precej visoko. „Dobro se nam godi,“ so šepetale bilke med seboj. „Tu stojimo lepo druga ob drugi, v domači družbi, ki

je nemoti noben tujec. Res, lepo je živeti v službi človekovi.“

Nekega lepega dne pa je jela dvigati sredi med bohotno rastočo ržjo svoje glavice cela vojska makov, osatov, regrata, repincev in zvončic.

„Kaj pa je to?“ so se strahoma čudile žitne bilij. „Kako, za božjo voljo, pridete ve semkaj?“

In mak je gledal debelo v zvončico in vprašal:

„Kako pa si prišla sem, soseda?“

In osat je štrlel z velikimi očmi proti repincu vprašujoč:

„Tristo jasnih, kdo pa je tebe prinesel sem?“

Vsak se je čudil, da najde tu tovariše in bilo je treba precej časa, da se je stvar popolnoma pojasnila. Rž pa je bila med vsemi najbolj nejevoljna in ko je zvedela povest o psu, zajcu in vetru tedaj je bila kar iz sebe in je zakričala:

„Hvala Bogu, da je ustrelil moj gospodar zajce že v jeseni! In pes je šel tudi že v deželo, kjer ni muh, ta nepridiprav! Teh dveh se mi torej ni več bati. Toda ne vem, kako si drzne veter zanašati plevelno seme na kmečko polje!“

„Ne razburjaj se vendar tako hitro, zelena rž!“ je zatulil v tem trenutku veter, ki je bil skrit za sečjo in bil priča celega prizora. „Jaz nikogar ne vprašujem za dovoljenje, ampak storim kar hočem in tudi ti boš upognila svoj vrat moji nadoblasti, in sicer takoj!“

In zaprašil se je med zelene posestrime, da so se klanjale nežne glavice, kakor svoje dni Jakobovi sinovi pred egiptovskim Jožefom.

„Glejte!“ je dejal na to. „Kmet skrbi za svojo rž, kajti tako mu vleva njegov poklic. Toda solnce, dež in jaz — mi skrbimo za vas vse, brez ozira na stan in osebo. Le pomisli, draga rž, kako žalostna bi bila tvoja svatba, ko ne bi bilo zraven moje mehko božajoče muzike, ki poskrbi za oprasenje cvetja. A v mojih očeh je plemenita Gramineja (žitna rastlina) ravno toliko vredna kakor ubožni plebejec Plevel.“

V tem pride gospodar, da pogleda po mladem žitu; videč toliko plevela na njivi, se nejevoljno popraska za ušesom češ: „Kteri hudobni sovražnik mi je pač to storil?“

„To dela veter, so nam pravili zadnjič v šoli,“ se oglasita tedaj dečka, ki sta stala poleg očeta, tiščoč obe roki v žepe novih, jeseni obljubljenih hlač.

Oče se jame jeziti in zmerjati veter, toda ta prvi vrši vznevoljen in odnese vsem trem klobuke raz glave ter jih podi daleč pred seboj. Drli so sicer vsi trije za svojo lastnino, a veter je imel urnejše noge. Pokrivala so se zakotalila v bližnji potok in naši znanci so morali pridno ribariti, da so odvezli vodi plen vetrove nejevolje.

Sicer je prihajal odslej kmet leto za letom z motiko in plugom na njivo, preobračal je zemljo in ž njo vred tudi uboge cvetlice in plevelna zelišča. Nekatere je sežigal kakor bi bile čarovnice, druge je zakopaval napol žive pod brazdo.

„Zdaj ga bo vendar konec za vedno, tega nesrečnega plevela,“ si je veselo mel roki.

A motil se je; nasledniki se niso dali več pregnati od podedovanih tla. Predročeno seme se je muzalo iz kmetovih rok; stoklasa in tovarišice pa so se stegnile kakor žito — kdo bi jih mogel izbrati vse izmed bilk ali zrnja? Padale so pod ostrimi srpi kakor njihove žlahtne tovarišice, prihajale s snopjem v kozelce in na pode. Tukaj se je pomešalo njihovo seme med rženo in pšenično in ko je trosil jeseni in spomladi gospodar s

polnim periščem zrne po svojih njivah, je bil on sam tisti sovražnik, ki je sejal ljuliko med pšenico.

Že dolga leta bije kmet uničevalen boj proti plevelom; in to po vsej pravici. Vsaj povračujejo mnogi pleveli kmetovo gostoljubnost z grdo nehvaležnostjo in ravnajo z žitom tako, kakor je storil svoje dni jež z lisico v luknji.

Škrobotec in rdeči jetičnik sta na prvi pogled prav prijazni rastlinici, nihče bi ne slutil kaj o njima. Toda njune mlade kaličice se ne redijo z lastnim delom, kakor se spodobi poštemu človeku, ampak zajedajo svoje sosede nalik lenim tatovom. Škrobotec je zajedalec ali parazit ječmenovih korenin, rdeči jetičnik pa pije rženim rastlinam srčno kri. Tudi lepi črnivec ali „poletni noč in dan“, ki se ga toliko vidi med žitom je na sumu, da omadežuje svojo mladost z brezskrbnim življenjem na tuje stroške. Pretkani regrat, osat, kresnica in tovariši sicer niso naravnost rastlinski vampirji, toda lepe skromnosti ne poznajo, že v prvi mladosti ne. Razšopirijo se kakor pav na dvorišču s svojimi listnimi rožicami med ubogim žitom, ki ga tlačijo do smrti. Kjer se naselijo one, tam ne morejo rasti žitne trave več, kakor ne pod hunkskimi kopiti. Spodaj se polastijo z objestnimi koreninami vse rodovitne zemlje, zgoraj pa razprostirajo bilke in liste na vse strani in lakotno ugrabijo vsak solčni žarek, sleherno rosno kapljico le zase.

Slak, ptičja grašica in divja leča prepletajo žitno bilje s svojimi kačjimi stebelci in ročicami. Toda te pokvarijo samo slamo, drugi pleveli pa primešavajo svoje seme žitu in nam pokvarijo moko in kruh.

Tak je na videz lepi črnivec. Če je mnogo njegovega semena med ržjo postane kruh modrikast in grenak. Žemlje iz grašične moke tudi niso slaščica in kokaljevo seme napravi kruh višnjevkast in škodljiv. Seme otmotne ljulike je strupeno, njegovo osladno seme otmoti človeka.

(Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstje med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakmah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 106. Lepo se Vam zahvaljujem za poslani antiavit kot sredstvo, ki zabranjuje škodo po vranah. S tem sredstvom sem jako zadovoljen, kajti mojim sosedom so hodile vrane turščico pipati precej, ko je pričela iz zemlje poganjati, a meni so vrane le par rastlinic izruvale, ker niso vedele kakšna je, in ko so jo spoznale, so jo takoj pustile in so šle zopet na sosednje njive, kjer ni bila turščica z antiavitom pobarvana ter so jo pridno pipale. Če bi vsi gospodarji ob setvi turščico z antiavitom pobarvali ne bi imeli nič škode, a kaj pomaga, ljudje so silno starokopitni, nočejo poskusiti nič novega ter se rajše drže starih vraž kakor kaj koristnega. Ker pa vrane v jeseni tudi turščične storže kljujejo in delajo veliko škodo, zato vprašam ali bi bilo koristno v jeseni tudi turščične stroke z raztopino od antiavita mazati, da bi se jih vrane ne dotaknile, in ali bi ne bilo z antiavitom poškopljeno ličje

od turščičnih storžev kot krma živini škodljivo? (F. C. v L.)

Odgovor: Antiavitev duh in okus je vranam zoprni in če bi v jeseni turščične storže z antiavitom poškopili, bi jih vrane prav gotovo v miru pustile. Antiavit je barva, ki se izdeluje iz premogovega katrana, katran v majhni množini živalim ni škodljiv, saj se celo rabi kot zdravilo. Ker pa glede našega naziranja nismo bili na jasnem, obrnili smo se na pristojno mesto v Nemčiji, kjer imajo tozadevne znanstvene izkušnje. Od tamkaj smo dobili sporočilo, da je z antiavitom poškopljeno ličje turščičnih storžev kot krma popolnoma neškodljivo. Priporočamo Vam za poskušnjo turščične storže svojčas poškopiti s kako škropilnico, ki tekočino fino razpršuje, n. pr. s trtnimi škropilnicami, in vzeti v to svrhu redkejšo raztopino antiavita, in sicer $\frac{1}{2}$ *dkg* na 10 litrov vode. Z 10 litri take raztopine morete poškopiti storže že jako velike njive. Prosimo Vas o uspehu nam svojčas sporočiti, in sicer glede varstva storžev pred vranami in glede tega, kako je škropljeno ličje tekišlo živini.

Vprašanje 107. Že več let odpada spomladi mojemu mareličnemu drevju listje. Takoj, ko drevo ozeleni, postane listje luknjičasto ter odpade in končno ostane drevo skoraj brez vsega listja. Kaj je vzrok tej bolezni na mareličnem drevju in kako jo je zdraviti? Nekaj bolnih listov Vam pošljem na ogled. (A. L. v P.)

Odgovor: Listje Vašega mareličnega drevja je napačno po neki glivi, ki se latinski imenuje *clasterosporium carpophilum*. Kadar je bolezen že toliko razvita, kakor kaže poslano listje, je vsako sredstvo proti njej neuspešno. Bolezen je zdraviti zgodaj spomladi, in sicer takoj, ko marelice odcveto ter jih je škropiti enako kakor trte z raztopino od modre galice. Modre galice je vzeti 1% in apna pa 2%. Škropljenje je potem v presledkih od 2 do 3 tednov še dvakrat ponoviti. Bolno in odpadlo listje je pobrati in sežgati. Če svojega mareličnega drevja ne boste tako oskrbovali in bo redno izgubovalo listje, potem bo oslabele in bo končno odmrlo.

Vprašanje 108. V jedilni shrambi so se mi zaredile male rjave mravlje, ki so silno nadležne. Mravlje ne prihajajo skozi okno, ampak imajo mravljišče pod lesenim tlam v shrambi, kjer prihajajo na dan skozi špranje. Kako bi bilo mravlje v jedilni shrambi odpraviti? (K. D. v R.)

Odgovor: Mravlje, ki imajo v jedilni shrambi mravljišče, se dajo pač loviti in sproti pokončevati, a tako ravnanje je dolgotrajno in ne posebno uspešno. Edina prava pot je mravljišče poiskati in vsega naenkrat uničiti. V to svrhu ne kaže drugega nego lesena tla dvigniti, mravljišče poiskati ter ga politi z vrelo vodo. Preden se potem lesena tla nazaj denejo se mora seveda vsa voda poprej dobro posušiti. Če pa mravlje le na določenih mestih lezejo iz tla, in se tako skoraj gotovo ve kje je pod deskami mravljišče, potem največkrat tla ni treba dvigniti, ampak v tiste luknje in špranje je vlitati toliko množino bencina, da ta zanesljivo celo mravljišče prepoji. Bencin hipoma vse mravlje umori. Pri delu z bencinom pa bodite skrajno previdni, ker je silno vnetljiv ter ne sme biti blizu nobene luči ali goreče smotke. Shrambo je potem prav dobro prezračiti, da ne ostane v njej kaj bencinovitih plinov, ki so pomešani z zrakom zelo razstreljivi in torej silno nevarni.

Vprašanje 109. Sosed ima na svojem svetu drevje tako blizu svoje meje vsajeno, da drevesne meje segajo nad mojo slamnato streho, se vanjo drgnejo in mi jo tako razdevajo. Sosea sem že večkrat opozoril, da naj tiste veje odstrani, a on se temu protivi, češ, da bo potem drevje usahnilo. Ali imam jaz pravico veje sosedovega

drevja posekati, ki mi delajo škodo na moji slamnati strehi? (Š. M. v M.)

Odgovor: Vse veje sosedovega drevja, ki segajo v ozračje Vašega sveta, so Vaša last in jih torej smete poljubno posekati. Zaradi miru volje opozorite soseda še enkrat, določite mu rok, do kterega mora veje nad Vašim svetom in nad Vašo streho odsekati, in če potem tega ne naredi, pa si sami pomagajte.

Vprašanje 110. Kako se določi po meri teža živega vola? (A. B. v P.)

Odgovor: Teža kake žive govedí se pač da potom merjenja izračunati, a tozadevni računi so za preprostega človeka zelo težavni in največkrat naravnost nezvršljivi. Na podlagi matematiške vede izdelujejo dandanes merilne trakove za govejo živino, s pomočjo kterih se kar preprosto določi živa teža goveje živine, in kdor ima vajo, določi s takimi trakovi v par minutah precej natančno živo težo. Najboljši tak merilni trak je danes od dr. Frohwaina, ki se dobi pri njemu samemu v Berlinu (Berlin-Friedenau), Hähnel-Strasse 15, ter stane od 8 do 11 K.

Vprašanje 111. Kako bi se preprečila škoda, ki jo delajo fazani po polju, ktere so nam najemniki lova zaredili in so še silnejši škodljivci nego zajci? (F. K. v D.)

Odgovor: Fazan je med lovsko divjačino ena najškodlivejših živali in Vam ne preostaja drugega, nego najemnika lovišča sproti prijemati za povračilo škode. Če bo najemnik lovišča moral neprestano povračati škodo storjeno po fazanih, mu bo kmalu izginilo veselje fazane gojiti. Škoda po fazanih se da do gotove meje preprečiti, dasi po zakonu niste prisiljeni se posluževati kakih obrambnih sredstev. Seme, ki je z antiavitom barvano, se ga fazani ne dotaknejo in istotako ne turščičnih storžev, ki so z antiavitom poškopljeni. Opozorimo Vas tudi na odgovor na 106. vprašanje v današnji številki „Kmetovalca“. Antiavit se dobi pri naši družbi.

Vprašanje 112. Mladi pujski, ki sem jih kupil pred enim mesecem, so močno ušivi in jih nameravam mazati z 1% tobakičnim izvlečkom, da ž njim preženem uši. Ker pa pri nas nekteri trdijo, da tobakov izvleček prasičkom zelo škoduje, zato vprašam, če je temu res tako in koliko močan pravzaprav sme biti tobakični izvleček? (I. Š. v Ž.)

Odgovor: 1 do 2% tobakični izvleček, ki se naredi, če se dene na liter vode eno do dve žlici tobakičnega izvlečka, je zanesljivo sredstvo proti ušvosti. Ne sme se pa tajiti, da so mlade živali, zlasti tiste, ki imajo občutljivo kožo, precej občutljive napram tobakovim vodi, ki je naravnost škodljiva, če pride v kri, kar je prav lehko, kajti ušive živali se drgnejo in praskajo, dobe torej odprte rane in tobakova voda more priti v kri. Živali in tudi velike, ki imajo odprte rane, se nikakor ne smejo mazati s tobakovo vodo, ali saj ne tako, da more strupena tobakova voda priti v kri. Zelo zanesljivo sredstvo proti ušem je mazanje z bencinom, ki ga tudi mlade živali brez škode prenese. Vsaka uš, ki je bencin zmoči, takoj pogine. Prve tri dni je ušive živali vsak dan enkrat z bencinom namazati, potem pa vsakih pet dni, dokler uši popolnoma ne izginejo. Opozorimo Vas pa, da je z bencinom silno previdno ravnati, kajti on je močno vnetljiv in ne sme biti daleč naokoli nobene luči in nobene goreče smotke ter je imeti steklenico z bencinom dobro zamašeno in na varnem mestu hranjeno.

Vprašanje 113. Kaj povzroči bolezen na listih vrtnic, ki postanejo kakor z belim prahom posuti, se krčijo in odpadejo, in kako je to bolezen na listih vrtnic preprečiti, oziroma ozdraviti? (D. R. v B.)

Odgovor: Bolezen na listju od vrtnic prihaja od gliv iz vrste peronospor, ki je sorodna tisti, ki povzroča stru-

peno roso na trtah in jo torej istotako lahko slovenski imenujemo strupeno roso. Tros te glive se zgodaj pomladi vgnezditi na spodnjih plateh listov, ki jih potem razvita gliva skozi prerase in se bolezen končno pokaže na gorenji plati listov. Kadar je enkrat bolezen že na gorenji plati listov, ne pomaga nobeno sredstvo več, zato je to bolezen zatirati dovolj zgodaj, še preden se pokaže, in sicer na tak način, da se trosi od gliv na spodnjih plateh listov uničijo. V to svrhu je mlado listje zgodaj pomladi škropiti z raztopino od modre galice, in sicer je vzeti 1% modre galice in 2% ugašenega apna ter je listje po možnosti tudi spodaj dobro poškopiti. Škropljenje je ponavljati vsake tri do štiri tedne ter je zlasti novo vzrasle liste temeljito poškopiti. Hitra menjava dežja in vročega solca posebno močno pospeši razvoj strupene rose in je v slučaju, če po škropljenju kmalu pride dež, vrtnice takoj nanovo poškopiti. Namesto tega škropljenja učinkuje tudi dobro žveplanje vrtnic, in sicer z žvepleno moko, ki ima primešanih nekaj odstotkov moke od modre galice.

Vprašanje 114. Imam približno 2 orala velik gozd, ki je zasajen z mladimi smrekami, ki so 4 do 7 m visoke. Te mlade smreke objeda neka golazen tako močno, da se bojim priti ob ves nasad, kajti druga leta so smreke do pol metra dolge poganjke naredile, a letos skoraj nič, ter so poganjki goli, kakor Vam kažejo vrhovi, ki Vam jih pošljem na ogled. Kteri škodljivec objeda na ta način mlade smreke in kako se zatre? (A. Š. v Ž.)

Odgovor: Zastran Vašega vprašanja smo se obrnili na c. kr. gozdno nadzorništvo, ki je ukrenilo, da je 16. p. m. prišel Vaš gozd ogledati okrajni gozdar ter Vam je dal na lico mesta potrebna pojasnila. Vrhutega je imenovano nadzorništvo na podlagi tega ogleda dalo naslednje pojasnilo: Vaše mlade smreke objedajo ličinke male smrekove ose. Ta osa leta okoli koncem aprila in začetkom maja ter polaga jajčeca na razvijajoče se smrekove poganjke, posebno na vršičke 10 do 20 letnih smrek. Ličinke, razvijajoče se iz jajčec, so podobne gosencim in so zelene kakor mladi poganjki, le oči imajo črne. Zato jih je v pričetku, dokler še niso mnogo vršičev objedle, težko zapaziti. Šele kadar postajajo od ličink objedeni poganjki goli in rjavi, postanemo pozorni na škodo. Po 4 do 5 tednih jenja ličinka objedati in gre v tla, kjer počiva v gostem kokonu do prihodnje pomladi. Začetkom aprila se zabuba, iz bube pa se izpremeni po 14 dneh v oso. Če se smrekova osa na istem prostoru nekaj let pojavlja, se posušijo objedeni smrekovi vršiči. Tega škodljivca preganjamo stem, da pobiramo ličinke ali pa jih otrsemo z dreves v rjuhe, pogrjnene pod drevje, in jih pomečkamo. Pozneje, ko so ličinke že v tleh, bi jih pokončali, ko bi tla shodili (stlačili), kar se pa v mladem gozdu težko z uspehom izvede.

Vprašanje 115. Tu pri nas imamo dovolj primerne zemljišča za pridelovanje raznih kmetijskih rastlin, a zemljišča nam tako malo donajajo, da skoraj sami ne vemo zakaj delamo. Pred kratkim sem govoril z nekim mestnim trgovcem, ki me je vprašal, če pridelujemo kaj hrena, kajti on ga silno veliko rabi in ga mora dobivati iz Češkega ter ga plačuje po 70 do 100 K za 100 kg. Zaraditega se obrnem do Vas z vprašanjem ali bi kazalo pri nas s pridom pridelovati hren in kako se hren prideluje? (I. B. v Z.)

Odgovor: Vi imate prav gotovo dobra tla za pridelovanje hrena ter zemljo, ki bo s primernim obdelovanjem pripravna za to rastlino, ter imate vrhutega tudi ugodno podnebje. Če boste prav ravnali in pridelovali dober hren, ga boste vedno lahko prodajali, kajti v bližini imate mesta in kraje, kjer prav gotovo veliko hrena potrebujejo. C. kr.

vinarski nadzornik g. Bohuslav Skalicky dobro pozna pridelovanje hrena, in je bil vsled naše želje tako ljubezniv da je spisal daljšo razpravo o pridelovanju hrena, ki je objavljena v današnji številki »Kmetovalca« in v kateri najdete vse, kar Vam je potrebno vedeti in znati. Kak neuspeh v pričetku naj Vas nikar ne straši, kajti vsake reči se je treba praktično naučiti in ni dovolj le teoretiškega navodila, ampak je treba tudi praktičnega znanja, ki si ga pa človek le z lastno izkušnjo pridobi.

Kmetijske novice.

Premije za pogozdovanje goličav. Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo podelilo je za leto 1913 za uspešno pogozdovanje goljav kmečkega posestva sledeče priznavalne diplome, oziroma premije, in sicer: Priznavalne diplome Frančišku Slancu, posestniku v Litiji, Ignaciju Zoretu, posestniku v Črnem potoku ter Antonu Kosmaču, posestniku v Radovljici. Premije v znesku po 40 kron: Antonu Merzlu iz Studenca ter Josipu Šeksu iz Gradiških Lazov; v znesku po 20 kron; Antonu Tschinkelu iz Koprivnika, Frančišku Kanduču iz Brega ter Pavlu Bricu iz Gradiških Lazov.

Družbene vesti.

* O tragični smrti Nj. cesarske visokosti prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge vojvodinje Hohenberške se na primeren način spominjamo na prvi strani pričujoče številke »Kmetovalca«. Objavimo, da je predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske g. komercialni svetnik Povše osebno dne 1. t. m. pri g. deželnemu predsedniku izrazil sožalje v imenu c. kr. kmetijske družbe kranjske ter je naprosil g. deželnega predsednika to sožalje sporočiti na najvišje mesto in istotako tudi družbeno udanostno izjavo, kar je deželni predsednik obljubil tudi storiti.

* Brez gnojenja s superfosfatom ni pričakovati dobrega ali sploh kaj prida pridelka pri ajdi. To naši gospodarji že skoraj splošno vedo, zato naročajo ob setvi strniščne ajde za naše razmere ogromne množine superfosfata. Lansko leto so družbeni udje naročili ob setvi ajde, t. j. v teku treh tednov, nad 80 vagonov superfosfata. Če naj se naročnikom točno in pravočasno postreže, naj ne odlašajo naročitve na zadnje dneve, temveč naj se požurijo z naročili. Toplo priporočamo skupna naročila po podružnicah ali po posameznikih, kajti pri naročilih v celih vagonih po 100 ali 150 vreč po 100 kg stane voznja malo in družba more dati povrh še znaten popust.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbne za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni.

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupuje popolnoma dobre, cele ali vsaj dobro zakrpane vreče od Tomasove žindre in od tropin, kalijske soli ter od kajnita po 30 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče pošlje, mora sam voznino

plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zkrpane. Vreče od žlindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

Modra galica. Cena je K 60.— za 100 kg v Ljubljani.

Semenska ajda je družbi pošla.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.—, 19% K 7.25 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje superfosfat franko na vsako žel. postajo, vrhutega more družba dati 25 K popusta. Naročniki na cele v. gone plačajo voznino sami, a dobe potem ves znesek nazaj, oziroma morajo družbi prepustiti vozni list, nakar se jim znesek od računa odpiše.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 34.—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedih hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi in stanejo K 20.— 100 kg. Vreče so po 75 kg.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 20.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po K 20.— 100 kg iz Ljubljane. Vreče so po 75 kg.

Sladkornata močna krmila kot izborno okrepjujočo primes k drugim krmilom ima c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje goved, prasičev ter za molzne krave po 19 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč tolščobe. Opozarjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev“, ki je izšel v devetnajsti številki lanskega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejem in tudi perutinarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokslega apna in največ 3% tolščobe ter stane pri manjših množinah 35

vinarjev kg, v izvornih vrečah po 75 kg pa 34 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 22 h. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatev na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. —

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 20 h 100 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje.

Za vinogradnike in vinske trgovce ima odslej naprej kmetijska družba vedno v zalogi vrhu drugega še sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 kg se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati. Opozarjamo na spisa c. kr. kletarskega nadzornika Fr. Gombača o vinomeru in o eponitu v 6. številki letošnjega „Kmetovalca“.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Važno za kovače.

Na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se je pričel dne 1. julija polletni tečaj za kovače, ki so bili najmanj že dve leti kovaški pomočniki. Učenci, ki skušnjo koncem tečaja dobro prestando, dobijo patent podkovskega mojstra.

Ker en učenec radi boleznimi v tečaj ni vstopil, se na njegovo mesto sprejme takoj drugega, ki dobi tudi 100 kron podpore. Zglasiti se je takoj pisмено pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

V a b i l o

k občnemu zboru mokronoške kmetijske podružnice v nedeljo dne 26. julija 1914 ob polštirih popoldne v dvorani gostilne pri „Stari pošti“ v Mokronogu.

S P O R E D :

1. Odborovo poročilo o delovanju podružnice v preteklem letu.
2. Račun za leto 1913 in stanje podružničnega premoženja.
3. Predlogi in volitev 8 zastopnikov za družbeni občni zbor.
4. Prosti nasveti in predlogi.

Če ob določenem času ne bo zbranih zadostno število udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje z istim sporedom ne glede na število navzočih.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,
dne 5. julija 1914.

J. A. grof Barbo, načelnik.